
EKSPERTYZA

5

gap.

open
eyes
economy
summit

Gospodarka w czasach zarazy #2

WWF Polska

ul. Usypiskowa 11
02-386 Warszawa
Polska / Poland

Tel: +48 22 660 44 33
Fax: +48 22 660 44 32
www.wwf.pl

Gospodarka w czasach zarazy #2

Europejski Zielony Ład lekarstwem na globalny kryzys - postulaty dla Polski

Dlaczego gospodarka po przejściu pandemii COVID-19 musi być inna, niż przed nią? Bo pandemia jest dowodem na to, że część rozwiązań, w które wierzyliśmy, nie działa w dzisiejszym świecie. Świecie, w którym człowiek i jego działalność zaburza działanie procesów naturalnych, nie widząc przy tym wszystkich powiązań i zależności, których często nie był świadomy, nie zauważał, a może nie chciał zauważyć.

Oto kilka przykładów:

- przemysłowa hodowla bydła i trzody chlewnej wymaga dużej ilości paszy, do której wzrostu potrzeba terenów, stąd karczowane są lasy w strefie tropikalnej. Hodowla tych zwierząt oraz uprawa wysokokalorycznych roślin przeznaczonych na ich paszę (głównie soi) są największymi motorami napędowymi wylesiania Amazonii i odpowiadają za 80% obecnego poziomu tego procederu¹. W ciągu zaledwie 50 lat z powierzchni Ziemi zniknęło aż 20% Amazonii². Jednocześnie z tych lasów pozyskiwane jest 70% substancji czynnych do leków onkologicznych³ (substancji, których nie potrafimy wyprodukować w laboratoriach);
- wzrost temperatury i zakwaszenie wody w morzach i oceanach, powoduje wymieranie raf koralowych (już około 50%). Rify są naturalnym falochronem Australii i wielu krajów Oceanii, a jednocześnie siedliskiem życia dla jednej czwartej wszystkich gatunków morskich na Ziemi⁴. Ponad 30% stad ryb na świecie poławianych jest nadmiernie, w stopniu zagrażającym stabilności ich populacji⁵. Jednocześnie gospodarki wielu krajów inwestują w sprzęt połowowy (kutry, narzędzia połowowe) i miejsca pracy w rybołówstwie;

---

¹ Yale school of Forestry and Environmental studies; *Cattle Ranching in the Amazon Region*; online (15.04.2020r.): <https://globalforestatlas.yale.edu/amazon/land-use/cattle-ranching>

² WWF; 2020; *Living Planet Report 2018*; online (15.04.2020r.): <https://www.worldwildlife.org/pages/living-planet-report-2018>

³ PWC, WWF; 2020; *Nature is too big to fail. Biodiversity: the next frontier in financial risk management*; online (<https://www.pwc.ch/en/publications/2020/nature-is-too-big-to-fail.pdf>

⁴ Hughes, T. P. et al.; 2018; *Spatial and temporal patterns of mass bleaching of corals in the Anthropocene*; *Science* 359, 80–83. online (15.02.2020r.): <https://science.sciencemag.org/content/359/6371/80>

⁵ FAO; 2018; *The State of World Fisheries and Aquaculture 2018 - Meeting the sustainable development goals*; Rome; Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO. online (15.04.2020): <http://www.fao.org/3/i9540en/i9540en.pdf>

WWF Polska

ul. M. Gandhiego 3
02-645 Warszawa
Polska / Poland

Tel: +48 22 849 8469
+48 22 848 7364
+48 22 848 7592
+48 22 848 7593
Fax: +48 22 646 3672
www.wwf.pl

- spalanie paliw kopalnych, jako źródła energii w gospodarce, uzależnia większość państw od importu tych paliw z krajów zazwyczaj mniej stabilnych politycznie (w Polsce na import ropy naftowej, gazu i węgla wydajemy rocznie ponad 1/5 wartości naszego budżetu⁶). Emisje zanieczyszczeń ze spalania tych kopalin przyczyniają się do niebezpiecznego zwiększenia globalnej temperatury na Ziemi, przedwczesnych zgonów i chorób układu krwionośnego, oddechowego, a także wpływają na rozwój umysłowy osób żyjących w skażonym środowisku.

Obecna sytuacja związana z COVID może stanowić nowy początek. To czas w którym gospodarka musi zostać zasilona w dodatkowe środki (publiczne i pochodzące z długu) na niespotykaną dotychczas skalę. Ważne, żeby te środki nie służyły jedynie to chwilowej poprawie sytuacji finansowej przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, ale były podstawą do głębokich zmian strukturalnych i przemodyfikowania dotychczasowej polityki gospodarczej, a w szczególności inwestycyjnej. To działania podejmowane przez rząd mogą teraz stanowić długotrwałą podstawę do przebudowy gospodarki na zrównoważoną, a więc uwzględniającą nie tylko aspekt gospodarczy, ale na równi społeczny i środowiskowy. Próby odejścia od trendu związanego z Europejskim Zielonym Ładem mogą na wiele lat zablokować możliwości rozwoju nowoczesnej i innowacyjnej gospodarki. To właśnie gospodarka uwzględniająca wymiar środowiskowy jest odporna na zagrożenia związane ze zmianą klimatu, dlatego kwestie środowiskowe powinien być bardziej teraz niż kiedykolwiek wcześniej uwzględniane w działaniach stymulujących gospodarkę.

Jak wiemy z alertów gospodarczych i ekonomicznych, poza utratą zdrowia, największym wyzwaniem dla firm i ludzi jest utrzymanie zarobków, pozwalających na przeżycie i dalszy rozwój. Utrata klientów, utrata dochodów, utrata pracy – to poza utratą życia i zdrowia - największe zagrożenie. W takich momentach potrzebne jest wsparcie, aby doczekać do powrotu koniunktury. Można tego dokonać dzięki oszczędnościom odłożonym przez państwa, przedsiębiorstwa i gospodarstwa domowe w dobrych czasach oraz poprzez stosowanie rozwiązań efektywnych, czyli obniżających koszty podstawowych procesów: dostarczania energii, wody i ciepła. Europejski Zielony Ład nie tylko proponuje budowę gospodarki opartej o czystą energię, ale też budowę gospodarki niezwykle efektywnej energetycznie. Nie możemy rezygnować z proponowanych w nim rozwiązań wobec stojących przed nami wyzwań.

Na razie myślimy o tym jak pobudzić na nowo przedsiębiorstwa, dać pracę ludziom, którzy stracili ją w wyniku koniecznych działań związanych z ograniczaniem rozprzestrzeniania się COVID. Ale za chwilę będziemy musieli zmierzyć się z prawdopodobnie największą od wielu lat suszą, która podwójnie uderzy w gospodarstwa domowe już dziś borykające się z zapewnieniem podstawowych

---

⁶ WWF i BCG; 2018; Raport „2050: Polska dla pokoleń”, online (15.02.2020r.): https://ekopatrioci.pl/wp-content/uploads/2019/04/2050_Polska_dla_pokolen.pdf

WWF Polska

ul. M. Gandhiego 3
02-645 Warszawa
Polska / Poland

Tel: +48 22 849 8469
+48 22 848 7364
+48 22 848 7592
+48 22 848 7593
Fax: +48 22 646 3672
www.wwf.pl

potrzeb. Susza oznaczać będzie ograniczenie artykułów żywnościowych oraz znaczący wzrost ich cen, pogrążając tym samym kolejne grupy społeczne, które ucierpiały wskutek ograniczeń wynikających z pandemii. O ile na COVID za rok, najdalej dwa pojawi się szczepionka, która ograniczy lub zmarginalizuje ryzyko ponownej pandemii, o tyle susze i inne zjawiska meteorologiczne jak powodzie, czy ogromne pożary lasów będą powracały regularnie generując ogromne i niepotrzebne koszty dla budżetu, straty w majątku produkcyjnym i dochodach gospodarstw domowych, wywołując inflację, a tym samym ograniczając możliwości aktywnej roli państwa w kształtowaniu polityki gospodarczej.

Biorąc to pod uwagę, postulujemy odbudowę gospodarki w sposób zrównoważony społecznie, gospodarczo i środowiskowo. Dlatego co najmniej 50% dedykowanych środków na odbudowę powinno być przeznaczona na inwestycje chroniące miejsca pracy i dorobek ludzi w przyszłości, biorąc pod uwagę skutki zmiany klimatu. Jednocześnie należy odejść od wsparcia dla sektorów wysokoemisyjnych, dbając o proces sprawiedliwej transformacji.

1. Stabilne i odporne na kryzys miejsca pracy:
  - a. Lokalna i rozproszona energetyka
  - b. Rozwinięty transport zbiorowy
  - c. Lokalna żywność produkowana w zgodzie z dobrymi praktykami rolniczymi
  - d. Wykorzystanie czystej energii elektrycznej i wodorowej
2. Strategie inwestycyjne oparte o:
  - a. Rozbudowę fotowoltaiki, energetyki wiatrowej i magazynów energii
  - b. Wykorzystanie technologii wodorowych i innych technologii niskoemisyjnych zgodnie z megatrendami
  - c. Wdrożenie efektywności energetycznej (docieplenia budynków, wykorzystanie pomp ciepła)
  - d. Rozwój spółdzielczości energetycznej
  - e. Dbłość o zasoby naturalne i usługi ekosystemowe.

Strategie dla głównych gałęzi gospodarki w Polsce powinny opierać się o publiczne środki i dłużne wsparcie. Naszym zdaniem kluczowe jest wdrożenie postulatów w następujących pięciu obszarach:

- 1. Energetyka i efektywność energetyczna; przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu; budownictwo**
  - a. Wytwarzanie jak najbliżej źródła poboru połączone z rozwojem smart-grid w celu zwiększenia efektywności energetycznej i tym samym docelowe zmniejszenie kosztów energii u odbiorców końcowych. Należy zatem przyspieszyć działania legislacyjne w tym zakresie, żeby środki na inwestycje były dostępne jak najszybciej.

WWF Polska

Tel: +48 22 849 8469

+48 22 848 7364

+48 22 848 7592

+48 22 848 7593

ul. M. Gandhiego 3

02-645 Warszawa

Polska / Poland

Fax: +48 22 646 3672

www.wwf.pl

- b. Postawienie ambitnych celów dotyczących rozwoju prosumenckich instalacji fotowoltaicznych i wiatrowych oraz rozwój programów typu Mój Prąd tak, aby najpóźniej do 2030 roku wszystkie dachy z techniczną możliwością były wyposażone w to źródło wytwarzania; spółdzielnie energetyczne dla przedsiębiorców, osiedli mieszkaniowych, domów prywatnych.
- c. Dofinansowanie dla przedsiębiorców – w systemie ESCO (spłata z oszczędności). Dla osób prywatnych - pokrycie pełnych kosztów instalacji wraz z dociepleniem dla najuboższych 20% społeczeństwa, dla kolejnych grup mniejsze dotacje i odpisy podatkowe.
- d. Inwestycje w efektywność energetyczną przedsiębiorstw z podwójnym odpisem amortyzacyjnym (jeśli przyniosły efekt zmniejszenia zużycia energii).
- e. Docieplenie budynków prywatnych i wymiana źródeł ciepła następuje w sposób podobny do obowiązującego programu Stop Smog⁷, ale na szerszą skalę. Samorząd (poprzez dofinansowanie np. z NFOŚiGW) powinien przeprowadzać audyty energetyczne i proponować optymalne rozwiązania. W przypadku niechęci właściciela do zmian lub przy nieuregulowanym stanie prawnym postulujemy, by właścicielem instalacji grzewczej i docieplenia został samorząd. Jednocześnie system ten powinien dla najuboższych (np. 20% wg dochodów zarejestrowanych w PIT oraz systemach Empatia, ZUS i KRUS) być w 100% finansowany ze środków publicznych. W przypadku pozostałych gospodarstw domowych proponujemy ustalenie progów dofinansowania. Działania te powinny zakończyć się w każdej gminie do 2030 roku.
- f. Przepisy⁸ dotyczące projektowania i budowy nowych osiedli i budynków mieszkalnych: efektywność energetyczna, budynki przynajmniej pasywne energetycznie; podobne przepisy do budynków publicznych; wymagania jakościowe dotyczące kosztu utrzymania nieruchomości w okresie 15 lat po oddaniu do użytku, audyty efektywności energetycznej przy odbiorach (GIOŚ i UTD – wspólne kontrole) - trzeba wzmocnić egzekwowalność obecnych rozwiązań prawnych poprzez podniesienie kompetencji odpowiednich służb oraz wprowadzenie odpowiedzialności (gwarancji) projektanta i dewelopera za efektywność energetyczną budynków; jak postuluje Forum Energii⁹, należy odejść od dzisiejszego rozwiązania dodatków energetycznych i powiązać

---

⁷ Ministerstwo Rozwoju; *Termomodernizacja*; online (10.04.2020r.):

<https://www.gov.pl/web/rozwoj/termomodernizacja>

⁸ ROZPORZĄDZENIE MINISTRA INFRASTRUKTURY z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, online (10.04.2020r.):

<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190001065/O/D20191065.pdf>

⁹ Forum Energii; *Czy koronawirus spowolni, czy przyspieszy zmiany w energetyce?*; online (15.04.2020r.)

<https://www.forum-energii.eu/pl/blog/koronawirus-a-energetyka>

WWF Polska

ul. M. Gandhiego 3
02-645 Warszawa
Polska / Poland

Tel: +48 22 849 8469
+48 22 848 7364
+48 22 848 7592
+48 22 848 7593
Fax: +48 22 646 3672
www.wwf.pl

dofinansowanie z poprawą efektywności energetycznej (obniżeniem zużycia energii) i dochodami, uwzględnić przy ocenie zdolności kredytowej koszty eksploatacji budynków.

UZASADNIENIE:

- a) Branże, które najbardziej ucierpiały, to między innymi hotelarstwo; po zatrzymaniu działalności ich zużycie energii spadło jednak tylko o około 40-50%¹⁰, bowiem nadal muszą działać różne systemy, takie jak wentylacja czy filtrowanie powietrza. Wytwarzanie własnej energii ze źródeł OZE mogłoby pokryć większość lub całość zapotrzebowania na energię w czasie przymusowego postoju, znacznie obniżając koszty utrzymania przedsiębiorstwa;
- b) Wg Forum energii¹¹, docieplenie wszystkich budynków w Polsce to inwestycja około 400 mld zł, tworząca popyt (głównie krajowy) na materiały izolacyjne i budowlane oraz tworząca około 24 tys. miejsc pracy¹²
- c) Z naszych analiz wynika, że do roku 2030 wysiłek termomodernizacyjny mógłby przynieść wzrost zatrudnienia w sektorze budowlanym o 15 tysięcy etatów i przynieść oszczędności dla rodzin powyżej 30 mld PLN.¹³
- d) Inwestycje w farmy fotowoltaiczne i wiatrowe już dziś dają 86 tys. miejsc pracy¹⁴ (w porównaniu z 83 tysiącami osób zatrudnionych w górnictwie węgla kamiennego¹⁵); należy pamiętać, że wiele firm kooperujących z górnictwem już dawno zaczęło zmieniać swój profil działalności (np. katowicki wytwórca urządzeń nawiewowych do kopalni już od kilku lat osiąga około 70% swoich przychodów od klientów spoza górnictwa); w 2018 roku nowe farmy fotowoltaiczne korzystały już w ponad 30% z komponentów wyprodukowanych przez polskich przedsiębiorców¹⁶; planowane inwestycje wiatrowe na Morzu Bałtyckim dadzą 77 tys. miejsc pracy i 60 mld zł dodatkowej wartości PKB, przyczyniając się do dodatkowych 15 mld zł wpływów z VAT i CIT¹⁷;

¹⁰ przykłady od prywatnych operatorów

¹¹ op. cit.

¹² WWF i BCG, op. cit.

¹³ Dr inż. Arkadiusz Węglarz; *Analiza KAPE "Ocena potencjału termomodernizacji budynków mieszkalnych do roku 2030 i jej koszty"*; Warszawa, 2017; online (10.04.2020): http://wiecejninizenergia.pl/wp-content/uploads/2017/09/Publikacje_Ocena_potencjalu_termomodernizacji_budynkow_mieszkalnych_do_roku_2030_i_jej_koszty_KAPE.pdf

¹⁴ Forum Energii; *Inwestycje w energetyce lekarstwem na kryzys*; online (15.04.2020r.): <https://www.forum-energii.eu/pl/blog/energetyka-po-koronawirusie>

¹⁵ Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Katowicach; online (10.04.2020r.): <https://polskirynekwegla.pl/>

¹⁶ Stowarzyszenie Energetyki Odnawialnej

¹⁷ McKinsey&Company, 2016; *Rozwój morskiej energetyki wiatrowej w Polsce. Perspektywa i ocena wpływu na lokalną gospodarkę*; online (15.04.2020r.):

<https://www.mckinsey.com/pl/~media/McKinsey/Locations/Europe%20and%20Middle%20East/Polska/Raporty/Rozwo>

WWF Polska

Tel: +48 22 849 8469

+48 22 848 7364

+48 22 848 7592

+48 22 848 7593

ul. M. Gandhiego 3

02-645 Warszawa

Polska / Poland

Fax: +48 22 646 3672

www.wwf.pl

- e) Termomodernizacja budynków oznacza oszczędność w wydatkach na energię ciepłą w wysokości 79 mld zł (w skali do 2050 roku), a przejście na wytwarzanie energii elektrycznej głównie z OZE oszczędności około 250 mld zł (w skali do 2050 roku), czyli około 11 mld zł rocznie (niemal połowa rocznych wydatków programu 500+)¹⁸;
- f) Zmniejszenie emisji pyłów i gazów trujących z energetyki i ciepłownictwa pozwoli na zaoszczędzenie około 123 mld zł kosztów zewnętrznych w systemie publicznego zdrowia¹⁹, nie wspominając o 40 tysiącach przedwczesnych zgonów.

Postulat, aby odejść od założeń Europejskiego Zielonego Ładu w czasie odbudowy gospodarki, to zachęcenie do utrzymania uzależnienia energetycznego od importu paliw, w tym z kierunku wschodniego, oraz od czterech koncernów państwowych, zależnych od woli polityków – w czasach prosperity firmy te nie zmieniały się, a nadwyżki inwestowały w projekty polityczne, takie jak stadiony, koncerty itp. W czasach trudniejszych również nie zmieniały się, tylko wykonywały polityczne inwestycje w bankrutujące kopalnie.

Postulat, aby odejść od założeń Europejskiego Zielonego Ładu, to chęć kupowania z importu turbin parowych, urządzeń sterujących i filtrów kominowych od zagranicznych koncernów oraz uzależnienie energetyki od importowanych dostaw paliwa (gazu i w coraz większym stopniu węgla), choćby z różnych krajów.

Mówienie o odejściu od Europejskiego Zielonego Ładu to też zaprzepaszczenie szansy na dodatkowe środki na Sprawiedliwą Transformację, gdzie głównym beneficjentem tych środków ma być właśnie Polska (wstępne szacunki wykonane przez Komisję Europejską pokazały, że polskie regiony węglowe mogą otrzymać do 2 mld Euro bezzwrotnej pomocy z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji - najwięcej w całej Unii - a łącznie z gwarancjami i pożyczkami możliwe jest zmobilizowanie ponad 27 mld Euro ze środków unijnych na ten cel)²⁰. Biorąc pod uwagę fatalne wyniki finansowe branży górnictwa węgla kamiennego w 2019 roku²¹ i nieuchronne zwolnienia związane z nieopłacalnością dużej ilości kopalń, pieniądze te będą nam bardzo potrzebne.

Jednocześnie bardzo niepokoją głosy mówiące o tym, że należałoby odejść od systemu

[j%20morskiej%20energetyki%20wiatrowej%20w%20Polsce/McKinsey_Rozwuj-morskiej-energetyki-wiatrowej-w-Polsce_cayraport.ashx](https://www.morskiej%20energetyki%20wiatrowej%20w%20Polsce/McKinsey_Rozwuj-morskiej-energetyki-wiatrowej-w-Polsce_cayraport.ashx)

¹⁸ WWF i BCG, op. cit.

¹⁹ za raportem "Czyste ciepło 2030. Strategia dla ciepłownictwa": "Z szacunków MPiT (2018) wynika, że w roku 2016 w Polsce roczne koszty zdrowotne wynikające ze smogu i złej jakości powietrza wyniosły 30 mld euro czyli ponad 120 mld zł." - raport "Zewnętrzne koszty zdrowotne emisji zanieczyszczeń powietrza sektora bytowo-komunalnego" MPiT, sierpień 2018 r. <https://www.forum-energii.eu/pl/analizy/czyste-cieplo-2030>

²⁰ European Commission; *Allocation method for the Just Transition Fund*; online (15.04.2020r.): https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_66

²¹ wysokienapiecie.pl; *Ogromna strata górnictwa, choć węgiel najdroższy w historii*; online (15.04.2020r.): <https://wysokienapiecie.pl/27457-ogromna-strata-gornictwa-choc-wegiel-mamy-najdrozszy-w-historii/>

WWF Polska

ul. M. Gandhiego 3
02-645 Warszawa
Polska / Poland

Tel: +48 22 849 8469
+48 22 848 7364
+48 22 848 7592
+48 22 848 7593
Fax: +48 22 646 3672
www.wwf.pl

handlu uprawnieniami do emisji, który w 2019 roku przyniósł polskiemu budżetowi ponad 11 mld złotych²². Jest to istotne źródło wpływu do budżetu, a środki te powinny właśnie służyć tworzeniem miejsc pracy i inwestycjom chociażby w sektorze budowlanym przy inwestycjach w termomodernizację. WWF wraz z WISE Europa dokonał analizę pokazującą, że połączenie tych dwóch systemów przyniesie ²³

2. Transport, planowanie przestrzenne i urbanizacja; przeciwdziałanie suszy

- a. Nawet czternaście milionów Polaków jest wykluczonych transportowo, nie mając dostępu do sprawnego transportu zbiorowego²⁴, co przyczynia się do wykluczenia i zwiększonych emisji z transportu indywidualnego. Należy stworzyć zachęty do rozwoju niskoemisyjnego transportu publicznego:
  - i. Każda miejscowość powinna zostać połączona regularnymi połączeniami transportu publicznego z siedzibą gminy. Gminy powinny być połączone z powiatami, zaś miasta powiatowe: z miastami wojewódzkimi i innymi miastami powiatowymi, tworząc skoordynowaną siatkę połączeń
  - ii. Rozwój transportu zbiorowego nie tylko poprawi los milionów Polaków, ale stworzy też dodatkowe tysiące stałych i rozproszonych miejsc pracy.
  - iii. Jak wskazują modelowania, możliwe jest kilkukrotne zwiększenie liczby przewożonych towarów i osób²⁵ Preferencja dla transportu szynowego (elektrycznego / wodorowego), a w ostatniej mili dla transportu samochodowego nisko/zeroemisyjnego
- b. Wsparcie inwestycji R&D w bezemisyjne napędy i magazyny energii, oraz w konwersję pojazdów z tradycyjnym napędem;
- c. Wprowadzenie ograniczeń w ruchu pojazdów z tradycyjnym napędem – przede wszystkim dostawczych i transportu zbiorowego;
- d. Lokalna retencja wody; zakaz budowy na terenach zalewowych; urbanizacja umożliwiająca retencję naturalną oraz unikająca tworzenia wysp gorąca;
- e. korytarze ekologiczne i siedliska są takim samym równoprawnym elementem planowania przestrzennego jak drogi, linie kolejowe czy istniejące zabudowania.

²² Wysokienapiecie.pl; *Fiskus zarobił kolejne miliardy na CO2*; online (15.04.2020r.): <https://wysokienapiecie.pl/24780-fiskus-zarobil-kolejne-miliardy-na-co2/>

²³ WISE EUROPA i WWF; *Uwalniając ukryty potencjał*; Warszawa, 2017, online (10.04.2020):

http://wiecejzenergia.pl/wp-content/uploads/2017/09/Publikacje_Uwalniajac_ukryty_potencjal_WISE.pdf

²⁴ Olga Gitkiewicz; 2019; *Nie zdążę*, wyd. Czarne.

²⁵ w przypadku przewozu osób byłby to de facto powrót do liczby pasażerów na pocz. lat 90., zob: WWF i BCG, op. cit., s. 41.

WWF Polska

ul. M. Gandhiego 3
02-645 Warszawa
Polska / Poland

Tel: +48 22 849 8469
+48 22 848 7364
+48 22 848 7592
+48 22 848 7593
Fax: +48 22 646 3672
www.wwf.pl

Postulat, aby odejść od założeń Europejskiego Zielonego Ładu w czasie odbudowy gospodarki, to zachęta do niezorganizowanej urbanizacji w miastach, utwardzania i betonowania wielu powierzchni (terenów zielonych, błoni nad brzegami rzek itp.), która będzie powodować tworzenie się wysp gorąca w upalne dni oraz brak możliwości retencji nadmiaru wody opadowej przy deszczach nawalnych. To zwiększać będzie zagrożenie dla zniszczenia infrastruktury miejskiej, do utrzymania uzależnienia energetycznego od polityków (poprzez sterowanie czterema koncernami państwowymi) – w czasach prosperity firmy te nie zmieniały się, a nadwyżki inwestowały w projekty polityczne, takie jak stadiony, koncerty itp. W czasach trudniejszych również nie zmieniały się, tylko wykonywały polityczne inwestycje w bankrutujące kopalnie.

Już dziś na usuwanie skutków nagłych zdarzeń pogodowych budżet państwa wydaje około 9 mld złotych. Wg szacunków Ministerstwa Środowiska, wartość tych strat w trzeciej dekadzie obecnego wieku może sięgnąć aż 120 mld złotych²⁶.

3. Rolnictwo i przeciwdziałanie suszy

- a. Zmiana systemu wsparcia finansowego Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) na system, który uwzględnia:
  - i. dopłaty bezpośrednio powiązane z wymaganiami środowiskowymi (publiczne środki przeznaczone na dobra publiczne - np. utrzymanie na polach naturalnej retencji),
  - ii. wsparcie dla rolnictwa ekologicznego poprzez obciążenie wielkoskalowej, intensywnej, uprzemysłowionej produkcji rolnej pełnymi kosztami produkcji, w tym środowiskowymi;
- b. Eliminacja działań zwiększających ryzyko i pogłębianie problemu suszy, takich jak tak zwane prace utrzymaniowe na rzekach i potokach, skutkujące przyspieszeniem odpływu wód ze zlewni oraz naprawa niesprawnego systemu melioracyjnego, w dużej mierze nastawionego tylko na odprowadzanie wody²⁷;
- c. Program renaturyzacji rzek i znoszenia tam i innych przeszkód swobodnego przepływu wody;
- d. Propagowanie lokalnych i prywatnych terenów chronionych, jako zrównoważony sposób zagospodarowania przestrzennego i ochrony lokalnych społeczności przed szkodliwymi i uciążliwymi inwestycjami. Tworzenie lokalnych miejsc pracy.

²⁶ Ministerstwo Środowiska, 2013; *Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020*, online (15.04.2020): <https://bip.mos.gov.pl/strategie-plany-programy/strategiczny-plan-adaptacji-2020/>

²⁷ W latach 2010-2015 wykonano prace przyspieszające spływ wód na 15-20 tysiącach km rzek, a w samym 2016 roku na 15 200 km rzek (wg opracowania WWF “Przepisy ustawy Prawo wodne skutkujące pogłębieniem problemu suszy i powodzi - wyciąg z opracowania “Propozycje zmian do ustawy z 20.07.2017 r. Prawo wodne dotyczące przyrodniczych i ekonomicznych aspektów gospodarowania wodami płynącymi. Stan prawny: 23.11.2019 r.”)

WWF Polska

ul. M. Gandhiego 3
02-645 Warszawa
Polska / Poland

Tel: +48 22 849 8469
+48 22 848 7364
+48 22 848 7592
+48 22 848 7593
Fax: +48 22 646 3672
www.wwf.pl

Postulat, aby odejść od założeń Zielonego Ładu w czasie odbudowy gospodarki, to przyzwolenie na wspierany przez WPR paradygmat ciągłego wzrostu wydajności i konkurencyjności rolnictwa, bez uwzględnienia kosztów środowiskowych i społecznych poniesionych przy produkcji żywności. Tymczasem przyjęcie ambitnej, silnej, nastawionej na ochronę naszej planety i populacji (wiejskich) strategii From Farm to Fork, *Strategia Od pola do stołu*, która zdecydowanie powinna ustanawiać inny kierunek dla żywności i rolnictwa w Europie, to szansa na ochronę różnorodności biologicznej, ograniczenie stosowania preparatów i substancji chemicznych stosowanych w rolnictwie (nawozy sztuczne, pestycydy, hormony, antybiotyki itp.) i ryzyka z tym związanego, zwiększenie rolnictwa ekologicznego i pochłaniania CO₂, budowanie trwałego oraz odpornego modelu żywieniowego i rolnictwa wspierającego m.in. lokalnych producentów, którzy chronią nasz klimat i przyrodę.

4. Prawodawstwo

- a. Poprawienie egzekwowania konieczności uwzględniania elementów środowiska naturalnego w Ocenie Skutków dla Środowiska i Ocenie Skutków Regulacji poprzez publiczny nadzór nad efektami obliczeń oraz poprawę metodyki uwzględniania kwestii środowiskowych w tych analizach;
- b. Wprowadzenie zasady bezpieczeństwa w procesie legislacyjnym – aby kolejne szczeble decyzyjne miały prawo zawrócić proces tworzenia regulacji i decyzji, jeśli odpowiednia analiza nie została rzetelnie przeprowadzona;
- c. Wprowadzenie siedlisk, ekosystemów i innych elementów przyrody jako równoprawnych czynników uwzględnianych przy planowaniu przestrzennym (na wzór np. brytyjskiej Infrastructure Act, gdzie inwestycja infrastrukturalna nie jest planowana, a następnie oceniana pod względem wpływu na środowisko, ale przyroda jest równorzędnym elementem infrastruktury).
- d. Wdrażanie w pełni prawodawstwa unijnego, w tym Dyrektywy Siedliskowej, Ptasiej, Azotanowej, Ramowej Dyrektywy Wodnej oraz Ramowej Dyrektywy ws. Strategii Morskiej w Polsce

WWF Polska

ul. M. Gandhiego 3
02-645 Warszawa
Polska / Poland

Tel: +48 22 849 8469
+48 22 848 7364
+48 22 848 7592
+48 22 848 7593
Fax: +48 22 646 3672
www.wwf.pl

5. Rola instytucji finansowych i źródła finansowania

Inwestycje ze środków publicznych i prywatnych powinny być oceniane pod względem ryzyka możliwości spłaty danej inwestycji w okresie całego przewidywanego cyklu życia (zgodnie z normą w Polskich Zasadach Norm PZN-ISO 55000 do 55002). Koszty utrzymania i odnowy infrastruktury, a także odbudowy w przypadku wystąpienia zniszczenia w wyniku zdarzeń pogodowych, powinny być uwzględniane w pierwotnym koszcie inwestycji.

Przy takim podejściu możliwe będzie sfinansowanie powyższych inwestycji z:

- a. Przekierowania środków budżetowych z handlu uprawnieniami do emisji (dodatkowe 11 mld zł w 2019 roku, dodatkowy 1 mld zł w lutym 2020 roku), z potencjałem nawet do ok. 100 mld do 2030 roku ;
- b. wykorzystania środków grantowych UE w zakresie Zielonego Ładu oraz specjalnych linii kredytowych EBI;
- c. emisji zielonych obligacji;
- d. inwestycji kapitałowych PFR/BGK w transformowane przedsiębiorstwa. Nadwyżki z późniejszej sprzedaży akcji i udziałów powinny zasilać Fundusz Rezerwy Demograficznej (jako kolejne źródło finansowania „zielonych” inwestycji dla zachowania przyszłości polskiego społeczeństwa);
- e. wykorzystania środków z unijnego funduszu sprawiedliwej transformacji, funduszu niskoemisyjnego transportu, NFOŚ, itp.

Dlatego proponujemy współpracę merytoryczną przy uwzględnieniu powyższych postulatów w rozwiązaniach przygotowywanych przez polski rząd i jego agencje.

Dokument opracowany 15 kwietnia 2020 roku przez zespół ekspertów Fundacji WWF Polska. Jest on kontynuacją wcześniejszej publikacji <https://www.wwf.pl/aktualnosci/gospodarka-w-czasach-zarazy>